

Lieta Nr.A43004211
SKA – 155/2013

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2013.gada 30.janvārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

senators J.Neimanis

senators A.Guļāns

senatore V.Kakste

rīcības sēdē izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Maxima Latvija” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 24.septembra spriedumu administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Maxima Latvija” pieteikuma par Konkurences padomes 2011.gada 13.janvāra lēmuma Nr.E02-4 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Maxima Latvija” un trešā persona SIA „Siguldas maiznieks” 2008.gada 1.oktobrī noslēdza preču piegādes līgumu, ar kuru trešā persona piegādāja pieteicējai konditorejas izstrādājumus – cepumus, sausīņus, kūkus. Saskaņā ar līguma noteikumiem pieteicējai par piegādātajām pārtikas precēm bija jāsamaksā 60 dienu laikā no preču piegādes. Par katru dienu, kas pārsniedz 30 dienas, pieteicējai bija jāmaksā procenti par nesamaksāto pirkuma maksu atbilstoši noteiktai

gada procentu likmei. 2009.gadā trešā persona vairāk nekā pusi no saražotajām precēm piegādāja tieši pieteicējai.

[2] Konkurences padome ar 2011.gada 13.janvāra lēmumu atzina līguma noteikumus par norēķinu termiņiem par pieteicējas ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu mazumtirdzniecībā. Padomes ieskatā, taisnīgs un pamatots termiņš, kad attiecīgajam mazumtirgotājam kā pircējam ir jānorēķinās par piegādāto produkciju, ir šo preču vidējais aprites laiks konkrētajā mazumtirdzniecības tīklā, pieskaitot tam līdz 10 dienu termiņu, kas varētu būt nepieciešams, lai veiktu savstarpējo norēķinu salīdzināšanu un citas ar norēķiniem saistītās darbības. Padome uzlika pieteicējai pienākumu izbeigt konstatēto pārkāpumu un naudas sodu.

[3] Pieteicēja iesniedza pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2012.gada 24.septembra spriedumu pieteikumu noraidīja. Tiesas spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Konkurences padome ir pareizi novērtējusi pieteicējas iepirkuma varu un trešās personas atkarības izvērtējumu, kā arī konstatējusi visus Konkurences likuma 13.panta otrajā daļā noteiktos kritērijus, lai varētu izdarīt secinājumu par pieteicējas atrašanos dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā.

[4.2] Atbilstoši Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 5.punktam dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana mazumtirdzniecībā, cita starpā, izpaužas kā netaisnīgu un nepamatoti garu norēķinu termiņu piemērošana vai uzspiešana par piegādātajām precēm. Minētā norma noteic, ka norēķinu termiņš par piegādātajām pārtikas precēm, kuru derīguma termiņš nav ilgāks par 20 dienām, ir netaisnīgs un nepamatoti garš, ja tas pārsniedz 30 dienas no preču piegādes dienas. Lietā nav strīda, ka trešās personas piegādāto preču – konditorejas izstrādājumu - derīguma termiņš ir ilgāks par 20 dienām. Līdz ar to secināms, ka Konkurences likuma normas konkrētajā gadījumā nenosaka, kāds norēķinu termiņš būtu netaisnīgs un nepamatoti garš. Regulējums attiecībā uz dominējošo stāvokli mazumtirdzniecībā Konkurences likumā ietverts ar 2008.gada 13.marta likuma grozījumiem. Minētā likumprojekta „Grozījumi Konkurences likumā” anotācijā norādīts, ka ir nepieciešams paplašināt to komersantu loku, kuri spēj veikt konkurenci kavējošas darbības un uzspiest netaisnīgus darījuma noteikumus, un ierobežot sava stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu arī tad, ja tas nav

dominējošais stāvoklis. Atbilstoši anotācijai komersantam, kas atrodas dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā, piemīt spēja uzspiest netaisnīgus darījuma nosacījumus vai maksājumus piegādātājiem, taču tas nevar rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem vai patērētājiem, kā tas būtu iespējams, pastāvot klasiskam dominējošam stāvoklim. Lai arī ir konstatējamās principiālas atšķirības starp Konkurences likumā ietverto dominējošā stāvokļa jēdzienu un dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā jēdzienu, no Konkurences likuma 13.panta otrās daļas satura ir izsecināms, ka arī tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā, ir piemērojams īpašās atbildības princips, tikai šis atbildības princips ir fokusējams uz dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā esošā mazumtirgotāja attiecībām ar atkarīgajiem piegādātājiem, tostarp attiecībā uz norēķinu termiņiem. Tādēļ tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā, attiecībās ar atkarīgajiem piegādātājiem ir pienākums piemērot tādu norēķinu politiku, kas ir objektīvi pamatota.

[4.3] Pieteicēja nav norādījusi uz objektīvi pastāvošiem apstākļiem, kādēļ norēķinam ar trešo personu ir nepieciešamas 60 dienas no preču piegādes dienas.

[4.4] Līgumā pielīgtie 11 procenti par pirkuma maksas samaksas nokavējumu atbilst Civillikuma 1765.panta otrajā daļā noteiktajiem likumiskajiem procentiem par parāda samaksas nokavējumu, taču tie neatsver piemērotā norēķinu termiņa nepamatotību, jo nepamatoti garais norēķinu termiņš rada grūtības trešajai personai ar apgrozāmo līdzekļu pietiekamību.

[4.5] Līguma nosacījumi par norēķinu termiņu ir zināmā mērā pretrunīgi. Lai arī atbilstoši līgumam norēķinu termiņš ir noteikts 60 dienas, vēl neiestājoties pielīgtajam norēķina termiņam, pieteicēja ir apņēmusies jau pēc 30.dienas maksāt nokavējuma procentus. Līgumā ietvertie nosacījumi norāda uz to, ka norēķina termiņš faktiski ir 30 dienas, proti, tas ir termiņš, kas ir pielīgts ar līgumu un kurā norēķinoties pieteicējai nav jāmaksā atlīdzība par nokavējumu. Pati pieteicēja, noslēdzot līgumu, šo termiņu ir atzinusi par atbilstošu, lai norēķinātos ar trešo personu par tās piegādātajiem pārtikas produktiem. Savukārt no līgumā ietvertā noteikuma, ka par katru nākamo dienu pēc 30.dienas pieteicēja maksā 11 procentus par nesamaksāto pirkuma maksu, secināms, ka pieteicēja līgumā ir pielīgusi noteikumu, ka tā regulāri kavēs norēķinu ar trešo personu par piegādātajām precēm, taču par šo kavējumu samaksās likumiskos procentus. Šāds līguma nosacījums nav uzskatāms par taisnīgu, it sevišķi ņemot vērā lēmumā konstatēto apstākli, ka trešā persona nav varējusi iebilst

pret līguma nosacījumiem, ko apstiprina trešās personas pārstāvja sniegtie paskaidrojumi. Turklāt, ņemot vērā lēmumā konstatēto, ka pieteicēja ar trešo personu pamatā ir norēķinājusies 60 dienu laikā, pieteicēja ir arī praksē piemērojusi netaisnīgu norēķina termiņu, proti, tādu, kas sevī ietver jau konstantu nokavējumu.

[4.6] Norēķinu termiņa netaisnīgums ir arī apstākļi, ka pirms samaksas saņemšanas par piegādātajām precēm trešajai personai jau var iestāties pienākums samaksāt pieteicējai apgrozījuma atlaidi.

[4.7] Tā kā izdarīts pārkāpums, Konkurences padome tiesiski un pamatoti uzlika pieteicējai pienākumu izbeigt konstatēto pārkāpumu.

[4.8] Konkurences padome pieteicējai ir noteikusi naudas sodu atbilstoši Konkurences likuma 14.panta otrajā daļā ietvertajiem naudas soda piemērošanas kritērijiem. Soda naudas apmērs ir noteikts, izvērtējot pieteicējas pārkāpumu atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumiem Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.796), kā arī izdarot nepieciešamos lietderības apsvērumus attiecībā uz soda nepieciešamību un tā apmēru. Ņemot vērā lietā konstatētos apstākļus, Konkurences padomes konkrētajā gadījumā piemērotais naudas sods ir samērīgs un atbilstošs pieteicējas pieļautajam Konkurences likuma pārkāpumam.

[5] Pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu pilnā apjomā. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa neatbilstoši lietā esošajiem dokumentiem izdarījusi secinājumu, ka norēķinu termiņš bijis 30 dienas, jo gan atbilstoši līgumam, gan praksei norēķini veikti 60 dienu laikā.

[5.2] Tiesa padarījusi Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 5.punkta piemērošanu atkarīgu no tā, vai pieteicēja ir sniegusi objektīvu pamatojumu norēķinam ar trešo personu 60 dienās no preču piegādes. Taču tas ir pretēji likuma jēgai un tiesu judikatūrai par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpuma konstatēšanas nosacījumiem. Tiesai bija jākonstatē, vai norēķinu termiņa piemērošana aizskārusi trešās personas intereses, nodarot tām kaitējumu.

[5.3] Tiesa nepamatoti pārlikusi objektīvā pamatojuma pierādīšanas pienākumu uz pieteicēju. Tiesa nav pārbaudījusi, vai Konkurences padome ir konstatējusi pieteicējas darbību negatīvo ietekmi uz konkurenci.

[5.4] Tiesa nav izvērtējusi vispusīgi lietas apstākļus un objektīvi novērtējusi pierādījumus, kā arī nav sniegusi argumentus uz pieteicējas pieteikumā minētajiem argumentiem.

[5.5] Tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.panta otro daļu, jo vērtējusi, vai pieteicēja ir spējusi objektīvi pierādīt norēķinu termiņa pamatotību, lai gan Konkurences padomes lēmuma pamatojumā šāds arguments nav analizēts.

[5.6] Tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 4.punktu, jo nav ņēmusi vērā vai pamatojusi atkāpšanos no apgabaltiesas sprieduma līdzīgā lietā.

Motīvu daļa

[6] Apgabaltiesas spriedums atbilst Senāta judikatūrai dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietās. Senāts 2011.gada 7.oktobra spriedumā lietā Nr.SKA-333/2011 atzina, ka tirgus varas izmantošana bez objektīvas nepieciešamības, t.i., apstākļiem, kas saprātīgi attaisno tirgus dalībnieka rīcību, cenu, darījuma noteikumu, ir ļaunprātīga. Tādēļ tiesa pareizi pārbaudīja, vai pieteicēja ir sniegusi pierādījumus un paskaidrojumus, kādēļ ir noteikts 60 dienu norēķinu termiņš ar trešo personu.

[7] Tā kā tiesa nekonstatēja pamatojumu pieteicējas piemērotajam norēķinu termiņam, tiesa pareizi piemērojusi Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 5.punktu. Likumdevēja ieskatā, nepamatoti garu norēķinu termiņu par piegādātajām precēm piemērošana jau ir darbība, kas vērsta pret brīvu konkurenci, tādēļ atsevišķs konstatējums nav nepieciešams. Apstāklim, ka trešā persona uzskata, ka tās tiesības nav aizskartas, no likuma viedokļa nav nozīmes, jo likums neparedz konkurences iestādes darbību pēc obligāta cietušā iesnieguma.

[8] Tiesas spriedumā sniegts pārsūdzētā administratīvā akta pamatojuma tiesiskuma izvērtējums. Apstāklim, ka kāds arguments ir vairāk vai mazāk izvērstis, nav nozīmes. Tiesai arī nav jāatbild uz katru pieteicējas pieteikuma argumentu; tā izvēlas un strukturē sava sprieduma motīvu daļu patstāvīgi. Atsevišķa argumenta plašāka izvērtēšana nenozīmē pamatojuma maiņu. Tiesai nav pienākuma atsaukties uz noteiktiem tiesību palīgavotiem; tie ir izmantojami pēc vajadzības argumentācijas

pastiprināšanai, taču to neizmantošana nenoved pie likuma pārkāpšanas. Senatoru kolēģija arī nekonstatē, ka tiesa nebūtu izvērtējusi kādu lietā būtiska faktiskā apstākļa pierādījumu. Tiesa arī nav atkāpusies no administratīvā akta pamatojuma izvērtējuma. Tiesas secinājums par 30 dienu norēķinu termiņu ir jāskata kontekstā ar nokavējuma procentu piemērošanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.¹panta otrās daļas 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija

n o l ē m a

Atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību par Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 24.septembra spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators (paraksts) J.Neimanis

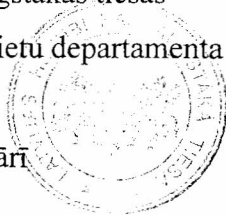
Senators (paraksts) A.Guļāns

Senatore (paraksts) V.Kakste

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
senators

Rīgā 2013.gada 30.janvārī

J.Neimanis